Uitspraak Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 21 d.d. 13 november 2008
mr. M.M. Mendel, voorzitter, mr. E.M. Dil - Stork en mr. P.A. Offers

Samenvatting

Consument, in dienst bij rechtsbijstandverzekeraar, claimt vergoeding van de kosten van zijn advocaat in zijn pensioengeschil met de werkgever. In geding is de groepsactiebepaling zoals opgenomen in de voorwaarden van de gesloten rechtsbijstandpolis. Commissie wijst klacht af, acht artikel niet onredelijk bezwarend, maar bepleit wel evaluatie van de noodzaak van deze bepaling.

1. Procedure

De Commissie beslist met inachtneming van haar Reglement en op basis van de volgende stukken:
- de klacht van 18 februari 2008 met bijlagen, waaronder het ingevulde en ondertekende vragenformulier, ontvangen op 19 februari 2008;
- de brief van Consument van 10 maart 2008 met bijlagen;
- het antwoord van Aangeslotene van 11 juni 2008;
- de repliek van Consument van 16 juni 2008;
- de dupliek van Aangeslotene van 3 juli 2008.

De Commissie heeft vastgesteld dat tussenkomst van de Ombudsman Financiële Dienstverlening niet tot oplossing van het geschil heeft geleid.

De Commissie heeft voorts vastgesteld dat beide partijen het advies als bindend zullen aanvaarden.

De Commissie heeft partijen opgeroepen voor een mondelinge behandeling te Den Haag op dinsdag 14 oktober 2008 waar partijen zijn verschenen.

2. Feiten

De Commissie gaat uit van de volgende feiten:
2.1 Consument heeft bij Aangeslotene een rechtsbijstandverzekering afgesloten. Aangeslotene heeft het verlenen van de rechtsbijstand krachtens deze verzekering opgedragen aan een stichting. Waar in het hierna volgende wordt gesproken over Aangeslotene wordt daaronder ook de stichting verstaan, tenzij anders wordt vermeld. Consument is als werknemer in dienst van deze stichting. In de voor de werknemers geldende, tot dan premievrije pensioenregeling heeft de werkgever een eigenbijdrageregeling ingevoerd. Ter zake daarvan heeft Consument om rechtsbijstand krachtens de door hem afgesloten rechtsbijstandverzekering gevraagd. In geschil tussen Consument en Aangeslotene is of op de aan Consument te verlenen rechtsbijstand de

groepsactiebepaling van artikel 11.2 van de op de verzekering van toepassing zijnde verzekeringsvoorwaarden van toepassing is.
2.2 Dit artikel 11.2 luidt als volgt: ‘Indien anderen bij een actie van één of meer verzekerden op dezelfde juridische grond en zonder dat er sprake is van een onderlinge belangentegenstelling een concreet belang hebben, ongeacht of zij in het geheel geen actie nemen of slechts voor een deel betrokken zijn bij de gebeurtenis, vergoedt (de stichting) de kosten van rechtsbijstand in de verhouding van de belanghebbende verzekerde(n) tot het totaal aantal belanghebbenden.’
2.3 Aangeslotene is na discussie met Consument van mening dat sprake is van een groep van 100 belanghebbende medewerkers, namelijk die medewerkers voor wie de eigenbijdrageregeling geldt en die het geldende maximum in de salarisschalen hebben bereikt. Aanvankelijk had Aangeslotene alle medewerkers voor wie de eigenbijdrageregeling geldt, als belanghebbende medewerkers aangemerkt.

3 Geschil

3.1. Consument vordert: volledige vergoeding van de kosten van zijn advocaat in het onderhavige pensioengeschil met de werkgever.

3.2. Deze vordering steunt, kort en zakelijk weergegeven, op de volgende grondslagen.
- Niet is voldaan aan het eerste vereiste dat artikel 11.2 stelt. Er is namelijk geen sprake van eenzelfde juridische grond. Bij Consument is de juridische grond de door hem gesloten individuele specifieke arbeidsovereenkomst uit 1994 met de daarin opgenomen individuele specifieke arbeidsvoorwaarden, waaronder het premievrije pensioen. De situatie en het belang van Consument zijn wezenlijk anders dan die van zijn collega’s. Voorts is een raadsel hoe Aangeslotene aan het getal van 100 komt.
- De uitleg van de groepsactiebepaling door Aangeslotene is onredelijk: aldus zou in iedere zaak waarin meer gedupeerden zijn, sprake zijn van een groepsactie.
- Bovendien snijdt het standpunt van Aangeslotene geen hout, omdat bijvoorbeeld in de Dexia-, de Woekerpolis- en Cash Backzaken zonder enig voorbehoud volledige dekking wordt verleend. In die zaken is buiten kijf dat er dezelfde juridische grond en een gemeenschappelijk belang zijn.
- In geschillen van collega’s van Consument omtrent het destijds door de werkgever ingevoerde nieuwe beloningssysteem is wel volledige dekking verleend.
- de Ombudsman Verzekeringen heeft in zijn Jaarverslag over 2006 te kennen gegeven dat een groepsactiebepaling met de grootste terughoudendheid en uiterst behoedzaam moet worden toegepast. Aangeslotene geeft aan de groepsactiebepaling echter een hemzelf welgevallige uitleg.

3.3 Aangeslotene heeft, kort en zakelijk weergegeven, de volgende verweren aangevoerd.
Consument is van mening dat de groepsactiebepaling van artikel 11.2 van de verzekeringsvoorwaarden niet mag worden toegepast op de door de werkgever ingevoerde eigenbijdrageregeling ter zake van het pensioen omdat
a. bij de desbetreffende medewerkers geen sprake is van dezelfde juridische grond, en wèl sprake is van een belangentegenstelling;

b. de stichting de groepsactiebepaling niet eenduidig toepast.
Ad a. De Ombudsman Financiële Dienstverlening heeft gewezen op de zgn. ‘Surinamezaak’ in het Jaarverslag 2006 van de Ombudsman Verzekeringen. In dat jaarverslag pleit de Ombudsman voor een terughoudende toepassing van de groepsactiebepaling. Toepassing is slechts toelaatbaar in volstrekt duidelijke gevallen van samenloop van directe en concrete belangen. Aan de door de Ombudsman genoemde bedrijfsreorganisatie kan niet zonder meer ontleend worden dat toepassing van de groepsactiebepaling in het geval van Consument niet is toegestaan.
De medewerkers waarom het in het geval van Consument gaat, hebben allen een direct en concreet belang bij de actie van Consument, die bovendien op dezelfde rechtsgrond als die van Consument is gebaseerd. Immers bij alle medewerkers wordt door invoering van de eigenbijdrageregeling inbreuk gemaakt op hun individuele arbeidsovereenkomst waarin is geregeld dat de werkgever de pensioenpremie betaalt. Binnen deze groep zijn geen tegengestelde belangen. Het enige verschil is de nominale uitwerking van de regeling. Afhankelijk van onder meer de hoogte van het pensioengevend salaris betaalt de ene werknemer een hogere eigen bijdrage dan de ander. Dit is echter geen belangentegenstelling.
Daar komt nog bij dat de andere belanghebbenden voor Consument gemakkelijk te identificeren zijn. Dit was in de Surinamezaak niet zo.
Om tot een redelijke toepassing van de groepsactiebepaling te komen heeft Aangeslotene de groep van aanwijsbaar belanghebbenden teruggebracht tot 100. Aldus is een redelijke uitleg aan de bepaling gegeven.
Ad b. Consument noemt gevallen waarop de groepsactiebepaling van toepassing is, maar niet is toegepast. Voor zover hij hiermee een beroep wil doen op enig gelijkheidsbeginsel, merkt Aangeslotene op dat de stichting voor verschillende verzekeraars werkt, zodat de inhoud van de polisvoorwaarden, ook van de groepsactiebepaling, kan verschillen. Het staat Aangeslotene vrij een beroep op deze bepaling te doen als aan de eisen is voldaan. Aangeslotene kent de door Consument genoemde gevallen niet, maar uit de door Consument genoemde gevallen kan niet zonder meer geconcludeerd worden dat daarin een groepsactie-aspect zit. Een geschil over functiewaardering heeft vaak zodanige individuele aspecten dat toepassing van de groepsactiebepaling niet mogelijk is.

4. Zitting

4.1. Ter zitting hebben Consument en Aangeslotene hun standpunten nader toegelicht. Consument heeft daarbij primair een beroep gedaan op vernietiging van artikel 11.2, subsidair een beroep op de contra proferentem-regel van artikel 6:238 lid 2 BW, en meer subsidiair een beroep gedaan op HR 24 september 1993, NJ 1993, nr. 760 en HR 12 januari 1996, RvdW 1996, nr. 31c. Volgens Consument is artikel 11.2 een arbitraire bepaling die de dekking illusoir maakt.

5. Beoordeling

5.1 De Commissie ziet onvoldoende aanleiding artikel 11 lid 2 van de verzekerings-voorwaarden onder de omstandigheden van dit geval vernietigbaar te achten op grond van hetgeen is bepaald in Afdeling 3 van Titel 5 van Boek 6 BW. Met name acht de

Commissie het artikel niet onredelijk bezwarend als bedoeld in artikel 6:233 a BW. Voorts is artikel 11.2 voldoende duidelijk, zodat voor toepassing van de laatste zin van artikel 6:238 lid 2 BW geen aanleiding bestaat.

5.2 De Commissie is daarom van oordeel dat artikel 11.2 van de verzekeringsvoorwaarden in het onderhavige geval van toepassing is. Er is sprake van dezelfde juridische grond voor de betrokken werknemers, namelijk de door de werkgever ingevoerde eigenbijdrageregeling ter zake van de pensioenpremie. Daarbij doet niet ter zake dat door salarisverschillen de feitelijk te betalen eigen bijdrage per werknemer zal kunnen verschillen. Van een onderlinge belangentegenstelling tussen de betrokken werknemers is hier voorts geen sprake. Voor een dergelijke belangentegenstelling is niet voldoende dat de financiële gevolgen van de pensioenbijdrage voor de betrokken werknemers verschillend kunnen zijn. Aangeslotene heeft gepoogd in dit verband een homogene groep werknemers samen te stellen, zie hierna onder 5.3. Ook hebben deze werknemers een concreet belang, namelijk dat de eigenbijdrageregeling niet wordt ingevoerd.

5.3 Aangeslotene heeft een minder strenge toepassing gegeven aan de bepaling door de groep te beperken tot die medewerkers die het geldende maximum in de salarisschalen hebben bereikt - naar opgave van Aangeslotene: 100 medewerkers - , in plaats van alle medewerkers voor wie naar zijn oordeel de eigenbijdrageregeling geldt, als belanghebbende medewerkers aan te merken.

5.4 Namens Aangeslotene is ter zitting uiteengezet dat het getal van 100 medewerkers als bedoeld in 5.3 berust op een opgave van de personeelsafdeling van de stichting. Door Consument is dit onvoldoende betwist. Aangeslotene kan dan ook het standpunt innemen dat hij aan Consument slechts een honderdste deel behoeft te vergoeden van de kosten van diens advocaat in het pensioengeschil met de werkgever.

5.5 Wel wil de Commissie nog het volgende opmerken. De Ombudsman Verzekeringen heeft in zijn Jaarverslag 2006 gepleit voor een terughoudende toepassing van de groepsactiebepaling. Ook het onderhavige door Consument aangedragen geval geeft ervan blijk dat de groepsactiebepaling in gevallen als het onderhavige begrijpelijkerwijs op onbegrip en onbehagen bij de verzekerden stuit. Dat alles in aanmerking nemende geeft de Commissie Aangeslotene in overweging zich te beraden over de noodzaak en wenselijkheid van de groepsactiebepaling in de huidige vorm.

6. Beslissing

De Commissie wijst, als bindend advies, de klacht af.